

Buejegerskolen

I en serie artikler er Buejegerskolen blitt presentert her i Buejegeren. Artikkelserien er i første rekke ment å være til hjelp for ferske buejegere, men vi tror at også de mer erfarne vil finne noen tips her.

Buejegerskolen er i hovedsak forfattet av Arve O. Vestgård, med unntak av det som omhandler oppsett og trimming som er skrevet av Cato Eide.

Dette er den fjerde og siste artikkelen i serien.

19. Skuddplassering, skuddvinkler

Dette er en av de viktigste enkeltsaker buejegeren må bli ekspert på. I det øyeblikk han har et skytbart vilt innenfor skuddhold, og han gjør seg klar til å skyte, så må han med en gang ha klart for seg hvor på dyret skuddet skal plasseres for å ha den ønskede virkning. Som regel har man ikke tid til både å vurdere og revurdere. Man må bestemme seg fort - "Pick-a-spot"- og så skyte. Dette kan jo høres enkelt ut. Det er ikke alltid det. Man må først og fremst vite hvor i dyret de vitale organene ligger. Man må videre nøye vurdere avstand og skuddvinkel. Er det flatt, eller oppover, eller nedover? Hvordan er plasseringen av dyrets forben på innslagssiden? Peker benet for eksempel bakover slik at bogblad og skuldermuskler dekker de vitale organene? Eller er det klar bane for pilen inn i hjerte- og lungeregionen? Alt dette må du ofte ta stilling til på brøkdelen av et sekund. Man kan si at dette er de mentale forberedelsene til skuddet.

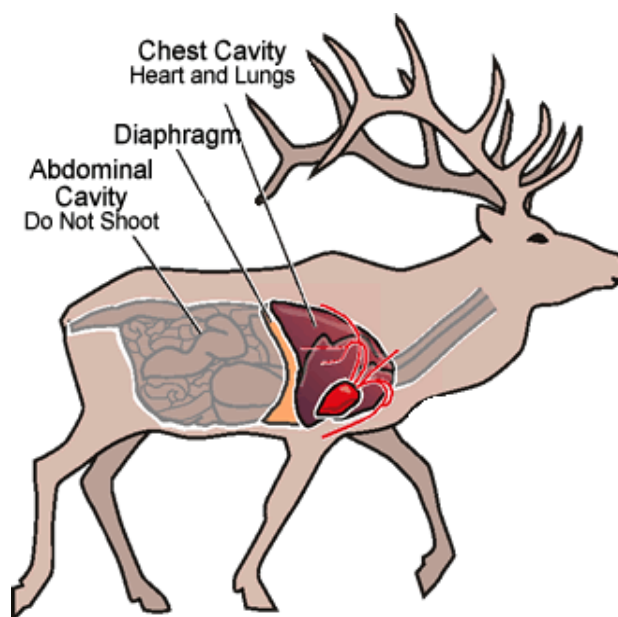
Det er ikke dermed sagt at du skal forhaste deg med å få pilen av gårde. Man skal gjennomføre sikting og avtrekk på en kontrollert måte. Og ikke minst, hvis forholdene endrer seg slik at det vil være uforvarselig å skyte, så skal man for enhver pris holde igjen skuddet. Man må absolutt være seg sitt ansvar bevisst.

Vi skal se litt mer i detalj på hvor de vitale organene ligger i dyret, og vi bruker noen hjortedyr som eksempler. Vi skal videre se på hvordan du sikter, avhengig av hvordan dyret står.

Først en illustrasjon som viser anatomen av en amerikansk whitetail-hjort. Den skiller seg ikke vesentlig fra norsk hjortevilt.

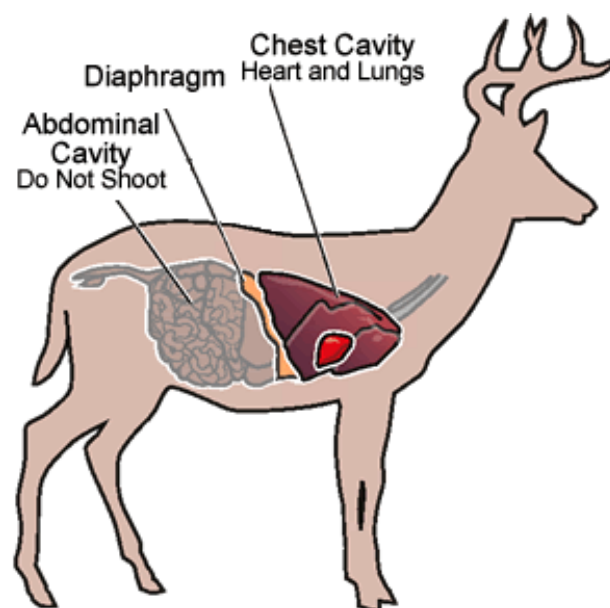
Hvor sikter du – dyret står med bredsidan mot deg?

Vi har allerede vært inne på at det primære siktepunktet ditt skal være i dyrets vitale organer. Vi ser på illustrasjonen at hjerte og senter av lunger ligger noenlunde rett opp for bakkant av forbeina, og litt nedenfor midten av kroppen. Vel og merke, dette gjelder kun når dyret står stille og med full bredside mot skytteren. Sikte

punktet på dyret vil selvsagt endre seg noe ettersom hvilken vinkel dyret står i. Står dyret skrått mot deg, så vil skulderblad og skuldermuskler dekke hoveddelen av de vitale organene, og regelen er at står dyret skrått mot deg, så skyt ikke. Skrått bakfra derimot er et utmerket skudd under forutsetning av at vinkelen ikke er for skrå.

En generell tommelfingerregel er at du alltid skal sikte på skulderbladet på motsatt side av dyret. Holder du deg til denne regelen, så vil pilen garantert gå igjennom eller begge lungene, evt. også hjertet. "Quartering away", som amerikanerne sier, er følgelig et meget effektivt skudd, ved siden av full bredside da selvsagt. Skudd rett forfra eller rett bakfra er absolutt tabu for en buejeger.

Vi ser på neste illustrasjon, som er en amerikansk wapitihjort, at den har forbeinet på innslagssiden pekende bakover. Vi kan derfor lett forestille oss at ben, skulderblad og de kraftige skulder-musklene delvis dekker de vitale organene, og følgelig hindrer pilen i å trenge inn

Ulike typer jaktspisser; faste blader, utskiftbare blader og mekaniske spisser der bladene folder seg ut etter treff.

til hjerte og lunger. Skytteren må derfor alltid tilstrebe å ikke skyte før dyret fører beinet på innslagssiden forover, og dermed "blottlegger" de vitale organene. Dette kan ofte være en vanskelig vurdering i skuddøyeblikket, men absolutt nødvendig for å unngå skadeskyting.

20. Jaktspisser, typer, virkemåte, behandling

Det har etter hvert blitt veldig mange typer å velge mellom, og omtrent alle finnes i mange forskjellige vekt-klasser. Generelt for dem alle sammen er at de er laget av førsteklases materialer, og det er ofte smak og behag som avgjør valget av hvilken type man skal velge. Det skal dog ikke stikkes under en stol at de kan ha forskjellige flyveegenskaper, så det kreves at man finner en type som passer godt sammen med den pilvekt og piltype man bruker. Det finnes i dag 2-blad, 3-blad og 4-blad utgaver av de såkalt faste jaktspissene. I tillegg finnes det mange varianter av såkalte mekaniske spisser. Disse er konstruert sånn at skjærebladene folder seg ut idet spissen treffer dyrekroppen. Se på illustrasjonene nedenfor.

Alle virker på den måten at de superskarpe bladene på spissen skjærer seg gjennom hud, kroppsvev, organer og blodårer og lager en enorm sårkanal slik at dyrene forblør veldig hurtig. Døden inn-treffer normalt etter ca. 12-15 sekunder.

Jaktspisser må generelt behandles med stor forsiktighet, slik at man ikke skader seg på de superskarpe bladene. Det er også viktig at bladene holdes skarpe hele tiden under jakten. Fristes du til å skyte noen treningsskudd med jaktspissen påmontert, så ta alltid en touch-up på brynet eller slipeverktøyet før du går ut på jakt igjen.

21. Kniver

Første spørsmålet ditt når du ser overskriften er sikkert: "Hva har kniver med buejakt å gjøre". Svaret er: "Kniver er en naturlig del av enhver jaktutrustning, enten det er buejakt eller riflejakt".

Vi trenger kniv til mange formål under jakten, ikke minst til slaktning og flåing. Knivtype er selvsagt et personlig valg, og det finnes mye bra å velge i på markedet.

Du mener sikkert at dette er da så selvsagt, så hvorfor

bruke tid på det her? Det er dog en liten viktig ting jeg har lært av egen erfaring, og det er at det har betydning hvilken kombinasjon belte/ knivslire du bruker. Og det jeg vil påpeke som viktig, er at hvis du har lærbelte og også knivslire av lær, så har det lett for å oppstå knirke-lyder mellom belte og slire når du beveger deg. Dette gjelder særlig hvis du bruker foldekniv i hylster som du trer innpå beltet. Jeg bruker tilfeldigvis sistnevnte type, og jeg har ved flere anledninger når jeg krumbøyd prøver å snike meg frem mot vilt, hørt knirking mellom belte og slire. Når jeg greier å høre det, så hører i hvert fall viltet det med sin superskarpe hørsel. Derfor, bruk kombinasjon av lærbelte/nylon slire, eller omvendt, nylon belte/lærslire. En liten detalj kanskje, men viktig. Vi må lære oss å ferdes absolutt lydløst i skogen.

Bjørnespor i sanden.

Foto: Cato Eide

22. Sporing, avtrykk og blodspor

Du har skutt, og du så at det var et bra treff, men viltet løp av gårde og forsvant ut av syne. Hva gjør du nå? Vel, først så må du gi dyret litt tid, slik at du er sikker på at det stopper opp og legger seg ned snarest mulig. Ved en fremtidig buejakt i Norge vil ikke ettersøket by på noen problemer i og med at det er påbudt å ha ettersøkshund tilgjengelig. Vi skal imidlertid glemme hunden i det vi skal se på i det etterfølgende.

Sporing.

Her skal du få 20 tips som sier hva du skal, og ikke

skal, gjøre når du skal ut og lete etter dyret ditt.

1. Ikke trakk direkte i sporet slik at du ødelegger de få sportegn du finner. Gå på siden av sporet. Dette er viktig i tilfelle du må tilbake og begynne på nytt igjen.
2. Ved eldre spor, eller i varmt vær, ha med en sprayflaske med hydrogen peroxide. Tørket blod ser ut som andre mørke brune flekker på løv, men hvis du sprayer litt hydrogen peroxide på flekkene, så vil blodflekkene skumme.
3. Sporing i mørket er lettere ved bruk av gasslykt. Blod er vanskelig å se i lys fra lommelykt, men pga. fosforinnholdet i blodet vil blodflekker gløde i lyset fra en gasslykt. Nå er jo ikke bruk av kunstig lys tillatt i Norge, men det er greit å vite om dette allikevel.
4. Marker sporet med jevne mellomrom ved hjelp av toalettpapir på busker og trær, og kikk jevnlig tilbake for å sjekke retningen sporet tar. Alvorlig skadde dyr tenderer til å løpe i rett linje, og rekken med papir forteller om du går riktig. Fordelen med å bruke toalettpapir er at du ikke behøver å plukke det opp igjen. Et par gode regnskurer så er papiret borte.
5. Ikke let etter blod kun på bakken. Se også etter blodsprut på trær eller buskas. Let dessuten etter hår eller kjøttrester på trær og buskas.
6. Selv om det ikke er noen fast regel, så løper skadde dyr som regel på tvers av fallet i skrånende terreng, eller nedover. Nesten aldri oppover.
7. Sårede dyr søker svært ofte til vann, og de dør ofte i bekker, elver eller vann. Er det slike vannkilder i nærheten, så let nøye der, både i vannet og i buskaset rundt.
8. Ta deg ekstra god tid og let nøye etter spor hvis det ser ut som dyret går eller løper på oppgåtte stier. Da kan det være vanskelig å se sporene, og det kan være langt mellom tydelige spor.
9. Legg nøye merke til om løv eller barnåler er sparket opp. Sårede dyr har ikke like god kontroll på hovene og lager ofte skliemerker i skogbunnen. Hvis skogbunnen er våt, så ser du ganske lett om det er mindre hauger med tørt løv som nylig er snudd rundt. På fjell eller steingrunn så ser du kanskje våte gjørmeflekker etter hovene.
10. Stopp ofte og gransk terrenget foran deg med kikerten. Sjansen er god at du oppdager dyret liggende dødt et kort stykke foran deg. Vær dog oppmerksom på at mange dyr gjør en U-bevegelse rett før de legger seg ned.
11. Se etter knekte greiner eller kvister. Se etter grønne blad på bakken hvor alt annet løv er brunt. Se etter gress som er tråkket ned eller bøyd i en unaturlig vinkel i forhold til omliggende vegetasjon.

En hund er alltid et godt hjelpemiddel under sporing av skadde dyr. Foto: Hugo Pedersen

12. Stopp med jevne mellomrom og lytt. Hvis dyret ikke er så hardt skadd som du trodde, kanskje det kan komme seg på beina før du når fram, eller at det stavrer rundt i buskaset. Ved å lytte nøye kan du oppdage dyret, og i beste fall kanskje få gitt det en pil til. Det beste er dog å gi dyret litt mer tid til å legge seg ned og dø.
13. Hvis du finner en blodpøl i en frisk seng, så tyder det på at du har støkket dyret opp igjen. Gi dyret nok av tid til å legge seg ned for godt.
14. Regn ikke alltid med at du vil finne store bloddråper som du lett ser fra stående stilling. Noen ganger kan det være bare en fin dusj av blod du må ned på hender og føtter for å finne. Små flekker på tørre barnåler o.lign. kan være alt du trenger for å vite at du fremdeles er på sporet
15. Hjortedyr har ofte en tendens til å legge seg ned ved siden av vindfall, i en grøft, under tette greiner på små trær o.lign. Se nøye etter på slike steder i det du passerer dem.
16. Dyrene prøver ofte å løpe tilbake dit hvor de har dagleiet sitt, i og med at det er et område de selv har valgt pga. sikkerheten.

17. Det er ikke alltid tilfelle at blodsporet fortsetter like fram til dyret. Det kan ofte hende at dyret blir funnet 30-40 meter fra der hvor siste blodet ble funnet. Gamle jegere hevder at siste blodsporet er der hvor hjertet sluttet å slå, men dyret var i stand til å løpe noen meter til før bevisstløsheten trådte inn. Vær obs. på dette.

18. Marker alltid der hvor du fant siste blodet med toalett-papir. Hvis alle spor stopper der, så må du prøve å bestemme den mest sannsynlige retningen dyret har gått. Deretter gjør du sveip ut til siden for den tenkte ferdretsretningen, for å se om du finner igjen sporet. Prøv å gå så forsiktig frem som mulig for ikke å trække ned sporet. Se heller ikke bort fra muligheten at dyret har gått bakover i eget spor for så å ta en helt annen retning.

19. Hør nøye etter lyder fra fugler som kan avsløre at det ligger et dødt dyr i nærheten. Kråker og ravn er flinke til dette.

20. Bli ikke utålmodig eller nervøs. Ta deg god tid og let nøye. Av en eller annen grunn så overser mennesker de mest opplagte ting hvis de blir nervøse eller paniske. Vær rolig, og vær metodisk i dine observasjoner. For å bli familiær med sportegn etter de forskjellige typer vilt, så vil jeg anbefale deg å kjøpe en god dyrebok og studere sportegnene nøye. Gamle, erfarne jegere kan også gi deg god veiledning i dette med sporing.

23. Førstehjelp

Vi skal ikke behandle dette viktige emnet i detalj her, men kun påpeke at førstehjelp er en svært viktig del av enhver buejeger's utdanning, og vi vil på det sterkeste anbefale at alle buejegere tar et eller gjerne flere førstehjelpskurs arrangert av det offentlige.

24. Trofébilder

Trofébilder, eller "skrytebilder", som noen ynder å kalle dem, er blitt et vanlig innslag, og ikke minst en hyggelig dokumentasjon på en vellykket jakt. Ta gjerne mange bilder. Du har god tid etter du har kommet hjem til å velge ut hvilke du vil beholde.

Det er noen tips og uskrevne regler som jeg synes alle bør få med seg. For det første, ta alltid med deg to kameraer, hvis du har, og hvis plassen i sekken tilsier det. Jeg selv, og andre, har erfart at det kan bli feil på kameraet slik at man mister alle bildene fra jakturen. Det er så ergelig at det nesten ikke kan beskrives med ord. Derfor ta helst med to kameraer, hvis mulig.

Et tips når det gjelder selve fotograferingen. Bruk alltid blitz, selv på solblanke dager. Det tar vekk skygger i ansiktet fra lue- eller hattebremmer osv.

Når det gjelder selve trofébildet gjelder følgende:

Ta ikke bilde med pil(er) stikkende ut av dyret. Det kan virke støtende på enkelte. Fjern alle piler før

Kamerjakt er også jakt. Bildet av denne Kongen er tatt i Namibia.

Foto: Jan S. Hauglid

bildet tas. Tørk eller vask alltid vekk alt synlig blod rundt skuddsår etc. Tungen har lett for å henge ut på døde dyr. Pass på å putte den inn igjen. Det gir et mer smakfullt bilde.

Vis alltid respekt for viltet, og legg det i en stilling som gir et godt inntrykk av dyret. Ikke la det bare ligge med benene sprikende i alle mulige og umulige retninger.

Aldri sitt på dyret (gjelder storvilt) når trofébildet tas, ei heller plasser ene foten oppå dyret. Dette kan tolkes som total mangel på respekt fra jegerens side.

Bilder fra jakturer er å betrakte som en bonus, og det er alltid stas å ha noe å vise frem når gode venner og jaktkamerater møtes. Greit å ha noe å mimre over når man blir gammel er det også.

Vel, da er vi kommet igjennom det siste avsnittet i serien som vi har kalt Buejegerskolen. Jeg håper leserne har hatt utbytte av det vi har presentert. Plasshensyn har naturlig nok satt begrensninger for hvor detaljert man kan gå inn på hvert enkelt emne. Jeg er sikker på at man kunne skrevet en tykk bok ved å behandle de forskjellige emnene så grundig som man egentlig burde gjort.

Jeg håper imidlertid at de som savner svar på noen av sine spørsmål tar kontakt med styret, og presenterer det de lurer på, så skal vi se om vi eventuelt kan få til en form for oppfølging av Buejegerskolen.

Arve O. Vestgård